

Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice - výsledky výzkumu

Projekt „Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice“ byl v letech 2007 – 2011 realizován Ústavem pro ekopolitiku, o. p. s. ve spolupráci s Geologickým ústavem AV ČR, v. v. i. a s Českou zemědělskou univerzitou v Praze. Biologické a ekologické výzkumy jednoznačně prokázaly, že nerekulivovaná území významně narušená těžbou nerostných surovin a ukládáním vedlejších produktů energetického průmyslu se vyznačují velmi vysokou biologickou rozmanitostí hub, planě rostoucích rostlin i volně žijících živočichů, která přímo souvisí s velkou geomorfologickou a biotopovou diverzitou. V těchto lokalitách se rovněž vyskytuje značný počet ohrožených druhů, uváděných v příslušných Červených seznamech i druhů zvláště chráněných podle vyhlásky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Výzkumný projekt SP/2d1/141/07 „Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice“ byl v letech 2007 – 2011 realizován Ústavem pro ekopolitiku, o. p. s. ve spolupráci s Geologickým ústavem AV ČR, v. v. i. a s Českou zemědělskou univerzitou v Praze. Na realizaci projektu poskytlo MŽP ČR úcelové financování prostředky v rámci Resortního programu výzkumu na léta 2007 – 2013. Biologické a ekologické výzkumy jednoznačně prokázaly, že nerekulivovaná území významně narušená těžbou nerostných surovin a ukládáním vedlejších produktů energetického průmyslu se vyznačují velmi vysokou biologickou rozmanitostí hub, planě rostoucích rostlin i volně žijících živočichů, která přímo souvisí s velkou geomorfologickou a biotopovou diverzitou. V těchto lokalitách se rovněž vyskytuje značný počet ohrožených druhů, uváděných v příslušných Červených seznamech i druhů zvláště chráněných podle vyhlásky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Šešitelský tým projektu zkoumal 84 lokalit z 9 krajů České republiky. V nich byla prokázána přítomnost:

- Celkem 621 druhů makroskopických hub (Macromycetes), tj. 15,5 % z odhadovaného celkového počtu 4 000 druhů rostoucích v ČR. Z toho:

=> 3 druhy z Kategorie EX – Nezjistné taxony z Červeného seznamu hub (makromycetů) České republiky;

=> 4 druhy z Kategorie CR – Kriticky ohrožené taxony;

=> 21 druhů z Kategorie EN – Ohrožené taxony;

=> 9 druhů z Kategorie VU – Zranitelné taxony;

=> 9 druhů z Kategorie NT – Téměř ohrožené taxony;

=> 17 druhů z Kategorie DD – Taxony, o nichž není k dispozici dostatek údajů.

- Celkem 985 druhů cévnatých rostlin (Tracheophyta) významných z přírodovědného hlediska, tj. 30,8 % z odhadovaného celkového počtu 3 200 druhů rostoucích v ČR. Z toho:

=> 15 druhů z Kategorie C1 – Kriticky ohrožené taxony z Červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky;

=> 52 druhů z Kategorie C2 – Silně ohrožené taxony;

=> 106 druhů z Kategorie C3 – Ohrožené taxony;

=> 85 druhů z Kategorie C4 – Vzácnější taxony vyžadující další pozornost.

- Celkem 249 druhů roztočů řádu pancířníci (Acari: Oribatida), tj. 38,7 % z celkového počtu 644 dosud určených druhů žijících v ČR.

- Celkem 160 druhů motýlů (Lepidoptera), tj. 4,7 % z celkového počtu 3 438 dosud určených druhů žijících v ČR. Z toho:

=> 1 druh z Kategorie CR – Kriticky ohrožené taxony z Červeného seznamu ohrožených druhů bezobratlých České republiky;

=> 6 druhů z Kategorie EN – Ohrožené taxony;

=> 16 druhů z Kategorie VU – Zranitelné taxony;

=> 3 druhy z Kategorie NT – Téměř ohrožené taxony.

- Celkem 434 druhů žahadlových blanokřídlých (Hymenoptera: Aculeata), tj. 32,3 % z celkového počtu 1 343 dosud určených druhů žijících v ČR. Z toho:

=> 9 druhů z Kategorie RE – Pro území ČR vymizelé taxony z Červeného seznamu ohrožených druhů bezobratlých

Ěeské republiky;

=> 37 druhů z Kategorie CR – Kriticky ohrožené taxony;

=> 48 druhů z Kategorie EN – Ohrožené taxony;

=> 55 druhů z Kategorie VU – Zranitelné taxony.

- Celkem 29 druhů blanokřídých mravencovitých (Hymenoptera: Formicidae), tj. 27,6 % z celkového počtu 105 dosud určených druhů žijících v ĚR. Z toho:

=> 1 druh z Kategorie VU – Zranitelné taxony z Ěerveného seznamu ohrožených druhů bezobratlých Ěeské republiky.

- Celkem 148 druhů stěvlíkovitých brouků (Coleoptera: Carabidae), tj. 28,1 % z celkového počtu 526 dosud určených druhů žijících v ĚR. Z toho:

=> 3 druhy z Kategorie VU – Zranitelné taxony z Ěerveného seznamu ohrožených druhů bezobratlých Ěeské republiky;

=> 3 druhy z Kategorie NT – Témìø ohrožené taxony.

- Celkem 28 druhů mikkýšů (Mollusca), tj. 11,3 % z celkového počtu 247 dosud určených druhů žijících v ĚR. Z toho:

=> 2 druhy z Kategorie VU – Zranitelné taxony z Ěerveného seznamu ohrožených druhů bezobratlých Ěeské republiky;

=> 3 druhy z Kategorie NT – Témìø ohrožené taxony.

- Celkem 18 druhů obojživelníků (Vertebrata: Amphibia), tj. 85,7 % z celkového počtu 21 determinovaných druhů žijících v ĚR. Z toho:

=> 1 druh z Kategorie CR – Kriticky ohrožené taxony z Ěerveného seznamu obratlovců Ěeské republiky;

=> 4 druhy z Kategorie EN – Ohrožené taxony;

=> 3 druhy z Kategorie VU – Zranitelné taxony;

=> 7 druhů z Kategorie NT – Témìø ohrožené taxony;

=> 3 druhy z Kategorie LC – Málo dotèené taxony.

- Celkem 8 druhů plazů (Vertebrata: Reptilia), tj. 66,7 % z celkového počtu 12 determinovaných druhů žijících v ĚR. Z toho:

=> 1 druh z Kategorie EN – Ohrožené taxony z Ěerveného seznamu obratlovců Ěeské republiky;

=> 2 druhy z Kategorie VU – Zranitelné taxony;

=> 2 druhy z Kategorie NT – Témìø ohrožené taxony;

=> 2 druhy z Kategorie LC – Málo dotèené taxony.

- Celkem 213 druhů ptáků (Vertebrata: Aves), tj. 52,5 % z celkového počtu 406 determinovaných druhů pozorovaných v ĚR. Z toho:

=> 2 druhy z Kategorie RE – Pro území ĚR vymizelé taxony z Ěerveného seznamu obratlovců Ěeské republiky;

=> 23 druhů z Kategorie CR – Kriticky ohrožené taxony;

=> 24 druhů z Kategorie EN – Ohrožené taxony;

=> 37 druhů z Kategorie VU – Zranitelné taxony;

=> 15 druhů z Kategorie NT – Témìø ohrožené taxony;

=> 11 druhů z Kategorie LC – Málo dotèené taxony.

- Celkem 24 druhů savců (Vertebrata: Mammalia), tj. 27,0 % z celkového počtu 89 determinovaných druhů žijících v ĚR. Z toho:

=> 1 druh z Kategorie VU – Zranitelné taxony z Ěerveného seznamu obratlovců Ěeské republiky;

=> 1 druh z Kategorie NT – Témìø ohrožené taxony;

=> 2 druhy z Kategorie DD – Taxony, o nichž není k dispozici dostatek údajů;

=> 1 druh z Kategorie NE – Nevyhodnocené taxony.

Pozoruhodné je, že ve zkoumaných nepřirodních biotopech bylo nalezeno a determinováno 5 druhů makroskopických hub, 5 druhů cévnatých rostlin, 10 druhů pancířníků, 1 druh žahadlových blanokřídilých a 1 ptačí druh, které jsou nové pro Ěeskou republiku.

Proto je nutné pečlivě volit metody a kombinace postupů ekologických rekultivací, aby těžbou nerostných surovin a podobnými antropogenními aktivitami narušená území a zejména jejich cenné části byly obnovovány velmi citlivě přírodními způsoby, případně aby byly ponechány přirozenému vývoji.

Podrobné výsledky výzkumů i s metodikou „Využívání přirozené a usměrňované ekologické sukcese při rekultivacích území dotčených těžbou nerostných surovin“ jsou obsaženy v Závěrečné zprávě za celé období trvání projektu 2007 – 2011 7.37 Mb.

Kontaktní osoba:

Mgr. Tomáš Gremlica – odpovìdný ředitel projektu

Tel.: 224 826 593

E-mail: tomas.gremlica@ekopolitika.cz

Více informací o projektu [zde](#).